

Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie

<https://cs.strazgraniczna.pl/cs/aktualnosci/31840,Narodowy-Dzien-Pamieci-Zolnierzy-Wykletych.html>
13.12.2025, 16:22

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych

Edward Milewski
01.03.2019

1 marca obchodzimy Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”. 68 lat temu, 1 marca 1951 r., w więzieniu na warszawskim Mokotowie, władze komunistyczne rozstrzelały siedmiu członków niepodległościowego IV Zarządu Głównego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Po pokazowym procesie śmierć ponieśli: Łukasz Ciepliński, Adam Lazarowicz, Mieczysław Kawalec, Józef Rzepka, Franciszek Błazej, Józef Batory i Karol Chmiel.

Od 2011 r. w rocznicę tej zbrodni obchodzimy Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Tego dnia oddajemy hołd polskiemu podziemiu niepodległościowemu, które po II wojnie światowej zbrojnie wystąpiło przeciwko sowietyzacji Polski i podporządkowaniu jej ZSRR. Żołnierze Wyklęci walcząc z siłami nowego agresora, musieli zmierzyć się z potężną, wymierzoną w nich propagandą Polski Ludowej, która pogardliwie nazywała ich „bandami reakcyjnego podziemia” i „wrogami ludu”. Przez lata ich heroizm i poświęcenie były wymazywane z kart naszej historii. Żołnierzami Wyklętymi było wielu weteranów formacji granicznych II RP. Każdy bohater zasługuje na pamięć i szacunek, dziś wspominamy kilku oficerów Korpusu Ochrony Pogranicza.

ppłk Antoni Żurowski „Papież” - dowódca Batalionu KOP „Bereźne” w bitwie pod Wytycznem. Komendant Obwodu Praskiego AK i dowódca Powstania Warszawskiego na Pradze. W 1945 roku aresztowany i skazany na karę śmierci pod zarzutem zdrady i współpracy z Niemcami. Wyrok zamieniono na długoletnie więzienie. Odbity przez oddział Mariana Bernaciaka „Orlika” pod Dęblinem z transportu prawdopodobnie jadącego na Syberię. Ukrywał się do 1958 roku.

mjr Bolesław Kontrym „Żmudzin” - porucznik Straży Granicznej na granicy wschodniej w roku 1923. Po utworzeniu KOP przeszedł do Policji Państwowej, w której zajmował się zwalczaniem komunistycznego podziemia i sowieckiej agentury. Cichociemy, szef pionu śledczego Państwowego Korpusu Bezpieczeństwa AK, będącego policją Polskiego Państwa Podziemnego, szef pionu ochrony Delegata Rządu na Kraj. Uczestnik Powstania Warszawskiego. Po wyzwoleniu z obozu jenieckiego, oficer 1 Dywizji Pancerniej St. Maczka. W 1947 zwabiony podstępnie do Polski. Po roku aresztowany, a po trwającym cztery lata ciężkim śledztwie i sfigowanym procesie zamordowany w styczniu 1953 roku. Jego szczątki zidentyfikowano dzięki pracom grupy prof. Szwagrzyka z IPN na „Łączce” na warszawskich Powązkach Wojskowych.

ppłk Marian Świtalski „Juhas” - oficer zawodowy WP. W czasie Kampanii Wrześniowej dowódca kompanii w Batalionie KOP „Sejny”, uczestnik obrony Grodna. W konspiracji szef pionu wyszkolenia Okręgu Białostockiego ZWZ-AK. Po utworzeniu Stowarzyszenia WiN, prezes Okręgu Białostockiego. Aresztowany przez UB dwukrotnie w 1947 i 1950 roku, skazany w sfigowanym procesie na długoletnie więzienie. Zwolniony w 1954 roku ze względu na stan zdrowia, zmarł w 1958.

ppłk Aleksander Rybnik „Dziki” - w 1939 roku dowódca kompanii w Batalionie KOP „Wołożyn”, wchodzącym w skład 2 Pułku Górskiego KOP 1 Brygady Górskiej KOP, której jednostki wstąpiły się m.in. obroną Węgierskiej Górki i Beskidu Wyspowego. Uczestnik bitwy pod Kolbuszową. W kwietniu 1941 roku został mianowany komendantem garnizonu wileńskiego ZWZ i natychmiast został aresztowany przez NKWD. Skazany na zsyłkę do łagru na Syberii, uciekł z transportu, wykorzystując niemieckie bombardowanie dworca kolejowego w dniu 22 czerwca 1941 roku. Ukrył się w Białymstoku, gdzie działał dalej w strukturach AK, dochodząc do stanowiska szefa Inspektoratu Białostockiego AK. W październiku 1945 roku został zastępcą Prezesa Okręgu Białostockiego WiN. W 1946 roku ujęty w zasadzce, sądzony w procesie pokazowym, skazany i zamordowany. Miejsce pochówku jest nieznane.

ppłk Feliks Selmanowicz „Zagończyk” - podoficer Pułku KOP „Wilno”. Od początku wojny uczestniczył w wileńskiej konspiracji. Od stycznia 1944 kolejno w 3 Wileńskiej Brygadzie AK, 5 Wileńskiej Brygadzie AK i 4 Wileńskiej Brygadzie AK aż do rozbicia jej przez Armię Czerwoną. Uwięziony w Kałudze zbiegł do Wilna, skąd w ramach repatriacji przedostał się w październiku 1945 roku na terytorium Polski. Tu nawiązał kontrakt z mjr. Zygmuntem Szendzielarzem „Łupaszka”, tworząc w ramach 5 Wileńskiej Brygady AK samodzielny patrol bojowo-dywersyjny. W lipcu 1946 roku został aresztowany i po sfigowanym procesie rozstrzelany razem z Danutą Sedzikówną „Inką”. Szczątki obojga odnaleziono i zidentyfikowano dzięki pracom prof. Szwagrzyka.

materiał filmowy: KPRM